

Introduktion till Jönköping

Ordet Jönköping anses allmänt komma från den bäck som en gång rann genom staden, "Junebäcken". – och ordet "köping" anger att det var en handelsplats. Jönköping betyder således handelsplatsen vid Junebäcken.

Tidigare förvarades i Göta Hovrätt på Hovrättstorget det privilegiebrev som Magnus Ladulås lät upprätta den 18 maj år 1284 – och som gav Jönköping stadsrättigheter. För övrigt det äldsta kända stadsprivilegiebrevet i Sverige.

Det gamla arkivet är nu flyttat till Landsarkivet i Vadstena – och även privilegiebrevet finns där.

I brevet som är av pergament och på latin står det att konungen – det vill säga Magnus Ladulås – i enlighet med Jönköpingsbornas önskemål ger dem tillåtelse att hålla två årliga marknader och att marknadsbesökarna garanteras kungligt beskydd på dit och hemväg liksom under själva marknaden.

Det finns också de historiker som menar att Jönköping förmodligen redan hade stadsprivilegier när pergamentet skrev, då detta tyder på en utökning

av antalet marknader. Jönköping skulle alltså vara äldre som stad än vad pergamentet anger.

Dokumentet var visserligen skrivet på Alsnö i Mälaren, Men namnet Jönköping som ortnamn dyker för första gången upp i skrift, några år tidigare - 1278 där ett dokument är signerat "in castro Junakøpung" - "På Jönköpings slott"

Men detta slott ska inte förväxlas med den borg som började byggas på 1500-talet, och som nu är helt borta. Var detta första slott i Jönköping låg vet vi inte – inte heller hur det såg ut. Men eftersom den är helt försvunnen får vi anta att det var en anläggning byggd i trä.

Jönköping var länge inte bara en gränsstad mot Danmark, gränsen gick i södra delen av länet. Det var också Eriksgatans sydligaste punkt.

När Skåne, Halland och Blekinge efter freden i Roskilde 1658 blev svenska förändrades förutsättningarna för Jönköping, eftersom staden då inte längre var gränsstad.

Men Jönköping hade fortsatt en viktig roll, då staden redan ett antal år tidigare blivit administrativt

centrum och säte för Göta Hovrätt.

Även om utvecklingen stagnerade på 1700-talet kom åter ett uppsving under 1800-talet, då Jönköping blev känt som liberalernas och tändstickornas stad, och ända in på 1880-talet tillhörde Jönköping rikets mest expansiva städer.

Att Jönköping kommit att kallas tändsticksstaden har sin bakgrund i de framgångar som Jönköpings tändsticksfabrik hade med sina säkerhetständstickor från slutet av 1800-talet. Som mest fanns här inte mindre än fem tändsticksfabriker.

Källor:

Webb: Jönköpings läns museum.

Bok: "Sjuhundra år i Jönköping". Sven Larsson. ISBN 91-970509-0-3